



Scenografske kocke mogu se razmještati po potrebi



Nika Barišić (Sofija) i Nadežda Perišić Radović (Baka)

ZeKaeM Uz premijeru predstave »Knjiga o ljetu« autorice Tove Jansson

Otok sam sebi dovoljan

Iz otoka stalno izvire obilje života, kojemu je posve dobro i mimo ljudske pozornosti, zbog čega i jest toliko ljekovit. Redateljica Nadežda Perišić Radović čuva otočki svijet mirne zaokupljenosti onime što ti svaki dan nanese more ili otočka stazica

Nataša GOVEDIĆ

ZAGREB » Finska likovna umjetnica i spisateljica Tove Jansson (inače švedskog porijekla) u Japanu je obožavana kao autorica Moomina i čitave mitologije muminskog nježnog odnosa prema prirodi, dok je u Europi hvaljena kao izvanredna književna stilistica, ilustratorica i otvorena politička zagovornica lezbijske ljubavi. Jansson 1972. godine (nakon smrti majke, također umjetnice) piše svoje literarno najcjedenije djelo: »Knjigu o ljetu«. Riječ je odnosu bake i unuke koje zajedno provode još jedno ljeto puno sitnih istraživanja na finskom otoku, pri čemu unuka Sofija daje mnogo naznaka da pati za gubitkom ili trajnom odsutnošću mame. No upravo veza starije žene i djevojčice liječi različite rane s kojima je Sofija stigla na otok (prisutan je i tata, ali više kao sanjar u vlastitom oblaku lutanja otokom i žalovanja za gubitkom supruge).

Iako se naizgled na otoku ne događa ništa romantično, nema junakinja koje skaču s klifova zbog nesretne ljubavi, a u kroničnom su nedostatku

i gusara i potencijalno jezovito privlačnih sablasnih brodova, Sofija i Baka svaki dan dožive pravo pravcato otočko kazalište neobičnih događaja. Redateljica Nadežda Perišić Radović, ujedno i glumica u ulozi Bake, čuva taj otočki svijet mirne zaokupljenosti onime što ti svaki dan nanese more ili otočka stazica. U filozofiji Tove Jansson, otok je mjesto koje je toliko bogato da je samo sebi dovoljno. Iz njega stalno izvire obilje života kojemu je posve dobro i mimo ljudske pozornosti, zbog čega otok i jest toliko ljekovit.

Zen senzibilitet

Premda su filmske ilustracije predstave (projicirane na podu i povremeno stražnjem zidu pozornice) prekrane kičastim fotografijama morske vode i cvjetića (potpisuje ih Dalibor Barić), samo scenografsko rješenje trodimenzionalnog prostora igre veoma je sofisticirano i uspješno: stilizirani bijeli brod u pozadini glumica i desetak kocaka koje se preslaguju da postanu ono što izvođačima treba. Navedenu scenografiju potpisuje ZeKaeM-ovu glumački prvak Jasmin Telalović, dok je jednako pogodenu kostimografiju

plavih kuta za baku i unuku osmislila još jedna glumačka prvakinja ZKM-ove pozornice: Barbara Prpić. Plakat i programska knjižica predstave udomljava i odlične ilustracije mačaka koje zajedno crtaju Pjer Meničanin i Mara Meničanin, dakle možemo reći da su mnogi članovi ZKM-a kreativno podržali i unaprijedili projekt »Knjige o ljetu«, koji je i mišljen kao razvijanje glumačkih interesa

PRONICANJE GLISTINA STRESA

Dramsko središte predstave je Sofijina »dizertacija« o duhovnom stanju raspolovljene gliste i njenog preživljavanja u tim »vrlo neugodnim« uvjetima, koju glumica Barišić igra u zanosnom ritmu potpune uvjerenosti u pronicanje tajne glistina stresa i postojanja

mimo klasičnog repertoara. Izbor Nadežde Perišić da se bavi djelom koje bismo mogli usporediti i s europskim razgovorima senzibilitetom sam je po sebi vrijedan pohvala, a najveće iznenađenje predstave je izvanredna mlada glumica Nika Barišić u roli Sofije. Njenog tihog tatu (bez scenjskih replika, ali s dobrotivom prisutnošću) igra Nikša Butijer, dok je Perišić Radović kao baka u pravoj mjeri usporena i emocionalno otvorena, ali dikcijski nedovoljno izbrušena. Spomenimo i da dramaturgiju predstave s redateljicom potpisuje Ivana Vuković, koja se već u nekoliko svojih tekstova bavi temom otoka.

Sofijina znatiželja

Nika Barišić kao Sofija glumački je puna neotudjenih dječjih darova, kao što su neposrednost, srčanost, energičnost i divlja toplina. Sofija se ne da ukalupiti, pretvoriti u malu docilnu lutkicu, svesti na to da bude tihi ukras obiteljskog ognjišta. U skladu s tekstom Tove Jansson, Nika Barišić pršti od znatiželje, ali i od empatične želje da pomogne gdje god treba, kao i da razumije čak i ono najstrašnije ili da se dosjeti

nečega što nitko prije nije primijetio. Svakako da bude ravnopravna svojoj smirenoj i lucidnoj baki, s kojom razgovara maksimalno otvoreno i povjerljivo, ali uvijek s nekim pomakom prema zajedničkoj fikciji i zajedničkoj igri. Zanimljivo da je lik starice ovdje pun iskrenog interesa za djevojčicu: ne docira, nema stav da zna više od nje, tek je povremeno lukavo nadigra da se dijete oko svojih grešaka ne osjeća loše. A Sofija je fascinantan lik zato što jednako suvereno diskutira s bogom i s glistama. Dramsko središte predstave je Sofijina »dizertacija« o duhovnom stanju raspolovljene gliste i njenog preživljavanja u tim »vrlo neugodnim« uvjetima, koju glumica Barišić igra u zanosnom ritmu potpune uvjerenosti u pronicanje tajne glistina stresa i postojanja. I baka i djevojčica u ovoj predstavi zaista podsjećaju na dvije raspolovljene mačke, otočke lualice, koje su unatoč tome privržene jedna drugoj. A i Nadežda Perišić Radović kao baka možda je glumački najbolja upravo u toj zainteresiranoj autonomiji svoje role: postojano je tu za lik unuke, ali uvijek i neotudivo svoja.

Geslo Tove Jansson

Autorica Jansson više je puta isticala da je svoje mjesto u društvenim hijerarhijama uvijek vidjela ispod stola, a ne za stolom, jer je ispod stola uvijek u tijeku neko slobodno kazalište, a iznad stola vječita ukočenost i lažna pristojnost. Baš zbog toga što samu sebe vidi na toj demokratskoj pozornici igre koju odrasli ne prate (jer su zaokupljeni onim za stolom) i koja se zato može usuditi imenovati svoje prave interese, Jansson je toliko inspirativna autorica za adaptacijski prijenos na film i u kazalište. Novu zagrebačku »Knjigu o ljetu« valja preporučiti i dječjim (posebno školskim) i odraslim publikama, poželjno u kombinaciji s čitanjem samog literarnog klasika (imamo ga u prijevodu Željke Černok iz 2011. godine i izdanju Naklade Pelago), iz kojeg su za predstavu izabrane samo pojedine priče o Sofiji i baki. Iako je najveći zalag predstave interpretacija Sofije glumice Nike Barišić, u cjelini je riječ o vrijednom scenskom istraživanju intergeneracijske bliskosti, kakvo i dolikuje Zagrebačkom kazalištu mladih.